

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanih, in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutranje izdanie opoldne, večerno izdanie pa ob 3. uri popoldne, in stane v uredniški izredni priloga ter s „Kazipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h, ali gl. 6-60
pol leta 6 „ 60 „ 3-30
četrt leta 3 „ 40 „ 1-70
Posamične številke stanejo 10 vin.

Naročnino sprejema upravništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan ob 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soča“ vsak petek in stane vsb leti 3 K 20 h ali gl. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v „Tobakarni Schwarz v Solski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdanie.)

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu. Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravništvu.

Oglasi in poslanice

se računajo po pet-vestih, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček tiska in zalaga razen „Soča“ in „Primorca“ še „Slovensko knjižnico“, katera izhaja mesečno v smolih obsežnih 5. do 6. pol ter stane vsakeletno 1 gl. 80 kr. — Oglasi v „Slov. knjižnici“ se računajo po 20 kr. pet-vestih.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in narod!

„Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Delavsko vprašanje v naši deželi.

III.

Na koncu prvega članka smo zapisali iz programa narodno-napredne stranke ono točko, ki se dotiče delavskega vprašanja in ki se glasi: Pozdravljamo gibanje delavstva, želimo mu krepke organizacije, katero hočemo pospeševati.

V teh besedah je povedano obilo. Receno je najprvo, da nam je pri srcu gibanje delavstva, katero kliče po svojih pravicah, in temu delavstvu želimo krepke organizacije. Iz teh besed pa je tudi razvidno, da se ne čemo vtikati v delavsko vprašanje tako, da bi se končno reklo: narodno-napredna stranka je narekavala program delavcem, ona jih ima na povodcu. Tega nečemo, marveč pozdravljamo gibanje delavstva ter mu želimo, da se samo iz sebe krepko organizuje.

Delavci sami najbolje vedo, kje jih čevelj žuli, oni občutijo sami najhuje ono gorje, katero visi nad njimi, radi tega je razumljivo, da tudi oni najprej pridejo do onih mislij in nazorov, po katerih bi se dalo odstraniti ono gorje ter rešiti delavsko vprašanje prav za levo in za desno stran.

Naša narodno-napredna stranka neče torej ničesar diktirati delavcem, pač pa je pripravljena, stati jim na strani, na vprašanja dajati nasvete ter na sploh pospeševati gibanje in organizacijo delavstva, seveda v mejah, katere ne prekoračijo njenega programa, katere so pa take, da se da v njihov okvir spraviti vse ono, kar pritiče delavstvu, kar je sposobno dognati delavsko vprašanje ugodno vsestransko.

Torej organizovano delavstvo hočemo mi, organizovano samo iz sebe ter podprto ob našo stranko, katera je pripravljena pospeševati organizacijo delavcev, iti jim pri tem na roke ter se zavzemati za vse njihove opravičene težnje in zahteve.

Delavstvo pa more biti močno, more nastopati kot upoštevan faktor najvpešneje le takrat, ako je samo organizovano, in kar se posebej tiče dežele, v kateri prebiva, ako je oprto ob kako merodajno stranko. Kako se razvija naša stranka v deželi, je znano, znano je pa tudi, da na naši strani stoji večina naših veljakov po deželi, večina kmetov, obrtnikov, trgovcev. In slovenski delavci v

naši deželi? Kam hočejo? Ali naj se vržejo popolnoma v naročje raznarodevalne socialne demokracije, ali naj se oprimejo kute dr. Pavlice, da bodo večno v temi, ali kaj naj storé?

Najumestneje zanje je pač to, da se organizujejo ter se vedno bolj in bolj organizovani opró ob našo stranko, katera jim ponuja bratsko roko v pomoč in v boj za pravice zatiranega delavstva. Taka zveza je pač tako jasna in razumljiva, da jej ni oporekati in ni kaj pridevati.

Naša stranka ima namen, združiti v svoj krog vse sloje našega prebivalstva ter jih organizovati, vsaki sloj, kakor mu pritiče, da bo stala ta stranka močna in zdrava v svojem jedru, ter da bo mogla kot taka odgovarjati zahtevam vseh pristašev in na sploh vspešno delovati. In v tem krogu ne sme manjkati naših delavcev. Pa tudi oni sami, ako trezno preudarijo svoje stališče, svoje okoliščine ter naš politični položaj v deželi, morajo sprevideti, da jim kaže najbolje, ako se oklenejo one stranke, katera ima v deželi bodočnost pred seboj in katera je takoj, ko je stopila v življenje, zapisala na svoj široko plapolč prapor v kratkih besedah vse tisto, kar more in kar je voljna storiti za delavca.

Le oprt ob tako stranko, katera je zapisala visoko gori na svoj program: vsestranski napredek našega ljudstva, in je svoje delovanje tudi dejanski uravnala po tem geslu — bo mogel delavec v resnici napredovati, organizovati se in se izobraževati, kakor pritiče današnji dan delavcu. Čim več omike, tim več razsvetljenosti v delavskih masah, tim energičnejši boj za svoja prava in tim sigurnejši — vspehi!

Naša stranka ima jasen program in jasno je tudi njeno delovanje, katero je tako, da mora isto odobravati tudi delavec s svojega stališča, in čim več bo razvito njeno delovanje, tim več se bo dalo storiti tudi za delavske sloje, ako se po svoji organizaciji oklenejo nje. — — —

Bodi za sedaj dosti!

Napisali smo v teh treh člankih nekoliko mislij, ki so nam baš nastale, ker vidimo krepkeje gibanje našega delavstva od poprej, ker vidimo, da hoče po eni strani socialna demokracija, po drugi pa krščanski socializem popolnoma spraviti pod se naše

delavce, in ker naša stranka v svojem programu ponuja delavstvu pomočno roko v boju za njegove pravice. . . .

Toliko v pretresovanje in razmišljanje!

* * *

V drugem članku smo omenili, da je Kopač v Nabrežini imenoval slovensko zastavo cunj, kakor se je bilo razneslo v javnost. Kopač pa v zadnji številki „Rudečega Praporja“ to zanika, kar mi tu lojalno beležimo, ker nečemo delati nikomur krivice. Dotične trditve, s katero je v zvezi vest o cunji, pa zanikanje ne ovrača nimalo, ker so znani še premnogi drugi pojavi o breznarodnosti slov. soc. demokracije.

Klerikalizem na Spodnjem Štajerskem.

Z zanimanjem smo pričakovali izid shoda zaupnih mož v Mariboru, ki se je vršil pretekli četrtek. Sicer nas izid nikakor ni presenetil, ker je bilo na dlani, da bo isti tak, da odidejo domov gg. duhovniki z zavestjo v srcu, da bodo še oni vodili politiko štajerskih Slovencev, ali shod nam je pokazal jasno, kako stoji reči na Spodnjem Štajerskem v splošnem in podrobnem pogledu. Ta pogled pa je žalosten, ker je pokazal, da vrhno politično moč drži nad štajerskimi Slovenci edino le duhovnik pod patronanco mariborskega škofa Napotnika, ter da posvetni ljudje prihajajo pri tem v poštev šele v drugi vrsti.

Okoli 300 zaupnikov je bilo zbranih, med njimi večina duhovnikov in slepih njihovih privešencev, bilo pa je na shodu tudi nekaj naprednih kmetov in učiteljev. Shod je otvoril dr. Rosina, o katerem sedaj sodijo, da ni ne naprednjak ne klerikalec, pač pa da bi rad dobil vodstvo štajerskih Slovencev v roke. Presednik shoda je bil dr. Serneec, ki je trdil, da se je abstinenca štajerskih slovenskih deželnih poslancev povsodi odobraval, le nekateri shodi, ki niso bili izraz prave narodne volje (!), so se izrekli zoper njo. Poslanec Robič je izvajal, da so slov. poslanci izstopili iz deželnega zbora, ker skrbi ta samo za Nemce itd., tiste može, ki se trudijo za kmeto organizacijo ter so se na raznih shodih izrekli proti abstenenčni politiki, pa je imenoval izdajalce slovenskih narodnih pravic. Duhovniki so pri tem poskali

kakor zbesneli. Dr. Dečko je tudi branil abstinenco ter povdarjal, da sloga med štajerskimi Slovenci se mora ohraniti. Na to pa se je oglasil kmet Jakob Vrečko, odbornik kmetijskega društva za šmarnski okraj, ter povedal nevstrašno svoje mnenje o slovenski politiki na Štajerskem. Izjavil je, da je kmetijski stan premalo upoštevan ter se izrekel zoper to, da pri vsaki reči končno odločuje edino le vpliv duhovščine. Ljudstvo ne pretrpi abstinence, in to iz gospodarskih ozirov, zadovoljno pa tudi ni, ker so poslanci v dež. zboru premalo energično nastopali. Ko so se godile krivice Slovincem, so imeli seči po obstrukciji, kajti vojak, ako je poslan v boj, pa vrže puško v koruzo, je begun. Slično je s poslanci. Duhovniki so govorniku neprestano in divje ugovarjali. Ko je dr. Brumen na to rekel, da je načeloma sicer s poslanci, ali da ima tudi Vrečko prav, je moral dr. Rosina se enkrat braniti abstinenco, ker sicer je pretil nastati na shodu vihar, kajti kmetje so Vrečkoto živahno pritrjevali. Na to so sprejeli več resolucij, s katerimi se odobrava slov. abstinenca, se obsoja krivično enostransko postopanje deželnega zbora in odpora, se zahteva administrativna ločitev od nemške Štajerske, zadostno število raznih šol itd. Dr. Serneec je zaključil zborovanje z grozno, da „gorje tistim, ki nam mečejo polena pod noge, te moramo zatirati“. Sklenili se še udanostno izjavo cesarju in izjavo, da bi mariborski škof kmalu okrevail!

Tako! Sedaj smo na čistem in treba le konstatovati, da je klerikalizem na Spodnjem Štajerskem še v najlepšem cvetju, ali da se v kmetijskih masah, torej iz jedra naroda samega, pojavlja odpor proti klerikalizmu, pod katerim tiče tudi slovenski posvetni veljaki. — Govor kmeta Vrečkota in tisti pojavi na kmetijskih shodih, na katerih se je pokazovala na dan prava ljudska volja, so jako velikega uvaževanja vredni ter se nikakor ne dadó zatreti z neopravičenim zmerjanjem „narodni izdajalci“ in s pretinjami. O tem se govorniki na omenjenem shodu še prepričajo prej ali slej.

Še gospodarji v slovenski politiki na Štajerskem nezadržno duhovnik, ali Vrečko je rekel očito in odkrito, da kmetom ne dopade, da v vsaki reči med njimi odločuje le

— 136 —

Quo vadis?

Roman.

Poljski spisal Henrik Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

Po noči je prebil skupaj z Ursom pred vratmi Ligijine ječe, in ako mu je ona rekla, naj odide in si počije, se je vračal k Petroniju ter se do jutra sprehajal po atriju. Njegovi sužnji so ga pogostoma našli klečečega z vzdignjenimi rokami, ali pa ležečega z obrazom na zemlji. Pošiljal je svoje molitve h Kristusu, ki mu je bil jedina nadeja. Vse ga je prekanilo, Ligijo je mogel rešiti samo čudež, in Vinicij je butal s čelom ob kameniti tlak ter prosil Boga za ta čudež.

Med tem mu je ostalo še toliko zavesti, da je sprevidel, da bi Petrova molitev vtegnila več doseči nego njegova. Peter mu je obljubil Ligijo, Peter ga je krstil, Peter je delal čudeže; naj mu torej poda pomoč in varstvo.

Neko noč je odšel, da bi ga poiskal. Kristijanje, katerih že ni mnogo ostalo, so ga sedaj skrbno skrivali, celo drug pred drugim, boječ se, da bi ga kateri slabejši na duhu ne izdal hoté ali nehoté. Vinicij je v oni splošni zmešnjavi, trudeč se na vso moč za Ligijino prostost, izgubil apostola povsem izpred očíj ter se z njim srečal samo enkrat, a to še predno se je pričelo proganjanje. Šel je k onemu kamenarju, v čegar koči je bil krščen, ter izvedel od njega, da v

vinogradu Kornelija Pudensa za porta Salarija se ima vršiti zborovanje kristijanov. Kamenar se je ponudil, da ga popelje tjakaj ter ga zagotovil, da tam najde Petra.

V mraku sta odšla, pustila za seboj mesto ter stopaje po dolini, porasli s trsičjem, dospela k vinogradu. Zborovanje se je vršilo v kolarni, kjer so sicer mečkali grozdje. Vinicij je že na pragu slišal glasove molitve, in ko je vstopil, je zagledal pri blede svetlobi malih svetiljk nekoliko desetih oseb zbranih pri molitvi. Molili so litanije, pri čemur je zbor moških in ženskih glasov ponavljal vsaki hip besede: »Kristus, usmili se nas!« V teh glasovih se je opazala silna in globoka bolest in tuga.

Tudi Peter je bil navzoč. Klečal je spredaj pred lesenim križem, pribitim k steni kolarne, ter molil. Vinicij je spoznal iz daljave njegove bele lase in kvišku vzdignene roke. Prva misel mladega patricija je bila: vredi se k nogam apostola ter klicati: »Reši, obvaruj!« Toda bodisi da mu je svetost molitve ali slabost spodmaknila noge, da je pri vohu v kolarno pal na kolena ter jel tarnaje s sklenjenima rokama ponavljati: »Kristus, usmili se nas!« Ko bi se bil prav zavedal, bi bil spoznal, da ni le samo v njegovi prošnji odmevalo tarnanje in da ni samo on prinesel semkaj svoje bolečine, svoje žalosti in svoje bojazni. Med zbranimi ni bilo niti jedne duše, ki bi ne bila izgubila katerega svojih dragih. Ko pa so najvnetejši in najpogumnejši spoznavalci bili že vjeti, ko so se vsaki hip razširjale novice o groznih mukah, katere so moral prenašati kristijani že v ječi, in ko je velikost nesreče presegala vsakoršno predstavo, ko je ostala izmed spoznavalcev samo ta mala peščica, pa tudi ni bilo niti jednega srca, katerega bi ne bil prevzemal

strah, katero bi ne bilo omahovalo v svoji veri ter ne povpraševalo v obupu: Kje je Kristus? Čemu dopuščá, da zloba postaja močnejša nego Bog?

Vsekako pa so Ga še v svojem obupu prosili usmiljenja, kajti v vsakem teh src je še tlela iskrica nadeje, da On pride, ter zatare zló, da telebne v propast Nerona ter zavlada nad svetom. . . . Še so gledali v nebo, še so poslušali in prisrčno molili. Vinicija, ponavljajočega besede: »Kristus, usmili se nas!« se je polastila takšna navdušenost, kakor onokrat v kamenarjevi hiši. Evo, tu ga kličejo vsi iz globočine svoje duše, tu Ga kliče sam Peter, torej se vsaki hip odpre nebo in zemlja se strese v svojih tečajih, ko se prikaže On v neizmerni svetlobi z zvezdami pri svojih nogah, usmiljen toda tudi grozen, ki povikša svoje zveste ter zaukaže breznom, naj pogoltnejo proganjalce.

Vinicij si zakrije lice z rokami: ter pade na tla. Nakrat nastane tišina, kakor da navzoči niso smeli niti dihati vsled strahu. Zdelo se mu je, da se mora končno nekaj zgoditi, da napóči trenutek čudežev. Bil je gotov; ko odpre oči, da zagleda luč, od katere oslepé pozemeljske oči; da začuje glas, pred katerim se zgroze človeška srca.

Toda tišina je trajala dalje. Naposled jo pretrga ženski jok.

Vinicij vzdigne glavo ter jame z začudenim pogledom zreti okrog sebe.

V kolarni so namesto nadzemelske svetlobe brlele medle lučice in žarki lune, ki so prodirali skozi špranje v strehi. Ljudje, klečeči poleg Vinicija, so molčé zrlí h križu s solzami zalitimi očmi; od zunaj pa se je čulo previdno žvižganje straž, ki so jih razstavili kristijanje.

duhovnik. Ta odpor proti duhovski politiki bo raste, in največ pripomore k temu abstinenčna politika, katero bodo tirali tudi novo izvoljeni poslanci, kakor je soditi po govoricah z omenjenega shoda, ker ni dvoma, da za sedaj prodró pri volitvah v deželni zbor še taki poslanci, kakoršne bo hotela duhovščina. Vox populi vox Dei bo zatrla, kakor doslej dosledno.

Abstinenčna politika ni prinesla haska goriskim Slovincem, še manj ga prinese stajerskim, utegne pa spremeniti politični položaj med stajerskimi Slovinci izdatno, kakor ga je pri nas deloma abstinenca, deloma drugi pojavi. Slično vtegne biti na Stajerskem, Nikar ne misli, da okolnost, ako se je zaupni shod v Mariboru izrekel po večini za a abstinceno, zaduší ono zdravo kmetsko gibanje, katero je zastopal na shodu kmet Vrečko, ne, ne zadusi ga, marveč se krepkeje se bo razvijalo, da končno stre abstinenca in jednostransko duhovsko politiko.

Stajerski slovenski sedaj merodajni politiki se nahajajo v nekakem takem stadiju, kakor je bil pri nas svoj čas ob abstinenca, kateri stadij pa je končan jako žalostno, da so morali slov. poslanci vstopiti v deželni zbor praznih rok in poleg tega jih je vpregel dr. Gregorčič se v kavdinski jarem.

Naj pazijo stajerski politiki, da se tudi njim kaj sličnega ne pripeti, kajti vidimo jih, da so krenili na jako kriva pota, ki se ne strinejo nikdar z onimi naroda.

Gibanje med stajerskimi slovenskimi kmeti je tako, da se mu ni odtujevali, marveč približevati, kajti iz njega počí zora nove dobe za stajerske Slovence, česar ne preprečijo nikake smešne groznje. Takrat pa bo ropotalo in tista „sloga“ = vrhna komanda duhovščine bo pokala, da bo veselje. —

Pozdravljamo gibanje med stajerskimi slovenskimi kmeti, politikom-groziteljem pa: Caveant consules!

DOPISI.

Z Banjške. — (Dalje.) — Iz vsega je razvidno, da je bilo zidanje naše cerkve pričeto l. 1824. v spomladi, to je napeljevanje kamenja, peska, lesa, iztrebljenje temelja in dovršeno leta 1825.

Josip Divina skof Goriski in Gradiščanski: Hiscæ fidem facimus indubiam neresectam Ecclesiam in Banjšice, filialem parochiæ Canalis et altare a Nobis die 4. Julii 1825. in honorem S. Spiritus rite consecrata et Reliquias SS. Hermagoræ et Fortunati Genonis et Sociorum M. M. in eo inclusas simulque coemeterium novum benedictum fuisse. Ut huius consecrationis et dedicationis memoria in posterum conservetur volumus ut dies, annus hujus solemnitatis lapidi insculptus aut litteris perdurantibus exaratus parietibus ecclesiæ applicetur. Ex residentia nostra Goritiæ die 20 Julii 1825. Josephus m. p.

Ko je bila cerkev kuracijska že dozdana, so vložili Josip Žbogar in tovariši vtok na deželni odbor, ter je okrožni urad Goriski rekurentno pozivljaj, naj isti dokažejo, kdo ima prav za prav patronat tamkajšnje cerkve. Razkazivanje je dokazalo, da patronatstvo Banjške kuracijske cerkve ne pristuje grofji Kanalski t. j. grajščini, marveč jedino

le občini in to tembolj, ker ko bi hotela grajščina Kanalska, ki ima patronat le matere farne cerkve v Kanalu, skrbeti tudi za zidanje in popraviljenje vseh najstarejših hčera filijal in ko bi se jo moglo prisiliti in kot zaveznicu upoštevati, potemtakem bi morala dotična grajščina polagoma izdati in zrtovati vse svoje imetje za zidanje in popraviljenje cerkva in farovžev na Kanalskem. Okrajni urad Kanalski, pobijajoč in razveljavljajoč priziv utokistov 20/3 1829, se sklicuje na dejstvo občinskega patronatstva s tem, da so občinarji s komisijonelnim zapisnikom 12/5. 1823 sami odkupili zemljišče privatno, na kojem se je sezidala cerkev, zamenjavši ga z lastnino privatnega zemljišča, dalje na to, da se je večina t. j. več kot polovica občinarjev 26/3. 1821. zavezala dati ne le vožne in ročne robote, marveč pokriti iz lastnega tudi zgradbene in konsekvantno vse robotne in profesjonijske stroške.

Predloženi račun dozidane cerkve je bil predložen v potrdilo 23/9. 1825, adjustiran pa od c. kr. okrožnega urada Goriskega 27/10. 1825. št. 6293. in sicer po stroškovniku, kakor ga je prevzel stavbinski mojster Janez Tomasini po znižani ceni 1327 gl. 17 kr.

A) adjustiran na 1315 gl. 58 kr. B) ključarjem in stavbinskemu nadzorovalnemu odboru za potnine in posebne izdatke 127 gl. 09 kr. C) stavbinskemu mojstru za tri potnine na Banjšice 12 gl. D) za stroškovnik oziroma razdelitveni izkaz občinarjev. Skupni stroški 1457 gl. 07¼.

Odstevši prejemke, vsprejete v podporo od raznih strani, a) obligacija za 139 gl. 08¼, b) za darilo od grofa Bachiochi 100 gl., c) prostovoljni prispevki Banjških občinarjev 200 gl. 30 kr. d) obresti aktivnih cerkvenih kapitalov 100 gl. Skupni dohodki 532 gl. 38 kr.

Ostane torej v pokritje še upoštevajoči primankljaj, katera svota pa se mora v smislu c. kr. okrožnega urada 25/8. 1825. št. 3215. in 27/10. 1825. št. 6293 pri okolščinah ker je cerkev uboga in ima malo premoženja, tako da se z obrestmi nakaterih aktualnih kapitalov komaj vzdržuje in se občina Kanalska ne čuti in ne smatra obvezno, prispevati niti k zgradbenim niti k materialnim in profesjonijskim stroškom; v to svrho se ima primanjkljaj 92¼ gl. 29¼, pokriti z dokladami na hišne in zemljiške posestnike Banjške občine, ne oziraje se na gmotno družbinsko stanje „pro rata portione“, „vsi glih“.

Označena na tej strani križirana in rešena obvestilna rešitev je sedila od deželnega odbora 1829. na vtok Josipa Žbogarja in tovarišev zastran vplačila in poravnave stroškov za zgradbo nove kuracijske cerkve na Banjšicah.

Iz Kobarida. — (Tridesetletnica „Narodne Čitalnice“.) — Lepo je proslavila naša Čitalnica svojo 30-letnico. Vreme je bilo jako ugodno; ves dan se je pripravljalo k žetju, ali pripravil se je le jako prijetno hladno večer. — Udeležba je pa bila tako ogromna, kakoršne Kobaridci ne pomnijo. Došli so zastopniki iz vse okolice, s Srpenice, Trnovega, iz Tolmina, Volč itd. Presrečna hvala vsem.

Ves spored se je prav srčno sponesel, tudi petje (dva mešana in dva možka zbora). Slavnostni govor je zaključil s slavklicem ustanovitelju — pesniku Simonu Gregorčiču. — Krilanovo „Staro mater“ je prav srčkano deklamovala g.čna Ida Carljeva. — Prizor „Cigani“ je prijetno iznenadil vse občinstvo. — „Biserja ciganskega taborja“ Vanda in Alma sta bila res biserja tega večera — g.čni Ida Carljeva in Olga Urbančičeva z duetom „Popolna sem ciganka“ sta kar očarali občinstvo. Staro ciganko je vredno predstavljala g.čna Lizika Jaklijeva. Cela skupina je bila jako slikovita. — Igra „Lokavi snubač“ se je tudi izborna igrala. Igralci so kar tekmovali med seboj v dobri, naravni igri! — Ljubimska junaka sta bila g.čna Olga Urbančičeva in g. Alojzij Urbančič, ki sta divno rešila svojo nalogo; g.čna Olga je bila res ves čas „punca pa taka“, kakor je izborno povedal Blaž (Josip Urbančič), ki je igral prav naravno ter s svojim vrednim drugom Primožem (gosp. Skalin) zbujal mnogo smeha. Mater županjo je prav srečno predstavljala g.čna Mimi Čabrščekova. — Le jeden je bil glas: cel program se je dovršil v splošno zadovoljnost in prijetno zabavo. — Živahen ples je trajal do 4. ure. — To v naglici. Morda se še kdo drugi oglasi.

Iz Št. Andreža. — Dopisniku v predzadnjem krivoverskem „Primorskem Listu“ je zlezla koraza v hlače. Pozivljaj sem ga, da v istini dokaže vse, kar je pisal o meni. Ali glej čudo! Šele en teden je minul in že vse je pozabil. Jaz se temu pa nikakor ne čudim; ker dobro poznam take klerikalne mazače; njim je laž in obrekovanje glavna stvar.

Kedor pa svojega bližnjega obrekuje, ta je tat tuje časti, in kot tat tudi ni pošten. Zatorej tudi jaz imenujem onega strastnega mazača za tatu tuje časti. Tat je in ostane tat, dokler mi vsega ne dokaže, kar je pisal.

Andrej Zavadlav.

Domate in razne novice.

† Franc grof Coronini. — V soboto se je bila kaj hitro raznesla po Gorici vest, da je Franc grof Coronini v Št. Petru obolel za vnetjem trebušne mrene in da ni upanja, da bi okreval. V nedeljo dopoldne ob 9. uri pa se je kakor blisk razširila po mestu novica, da je grof preminul. Razni javni funkcionarji so hitevali do interesovanih političnih in drugih dostojanstvenikov in brzojav za brzojavom je naznanjal sirsemu svetu smrt Franca grofa Coroninija.

Rodil se je dne 18. novembra l. 1833. v Gorici, odkoder je šel po končanem navadnih študijah na Dunaj studirati pravo in filozofijo. Oče njegov je bil odgojitelj našega cesarja in sin Franc mladostni tovariš njegov, do katerega je imel pozneje vedno obilo zaupanja. L. 1850. je vstopil v vojsko kot poročnik pri savojskih dragoncih. L. 1859. se je udeležil vojne kot stotnik, prihodnje leto pa je bil polkovnik-poročnik pri oklopnarjih. Udeležil se je bitke pri Kraljevem gradu, kjer je bil ranjen od bombe, ki je priletela pod njegovega konja. Ostal je bil na bojišču nekaj časa in le čudežno si je rešil takrat življenje. Vsled tega je bil dolgo časa bolehen in l. 1867. se je poslovil od vojaštva kot polkovnik.

Na to je šel na svoje posestvo v Št. Peter pri Gorici, ali kmalu vstopil v politično življenje v domovini. Poslancem je bil izvoljen najprej v veloposestvu, potem za mesto Co-

rica ter je bil deželni glavar od l. 1870. do 1877. in potem od l. 1883. do 1899. V državni zbor so ga poslala mesta in trgovi. L. 1879. je bil predsednik zbornice poslancev in delegacij, ali l. 1881. se je odpovedal tema mandatoma. V državnem zboru je imel tudi svoj klub, kateri je nosil njegovo ime, ki pa se je razbil radi nastalih nespozumljenj med člani in tudi med načelnikom. L. 1875. je bil izvoljen v mestni zastop goriski, kjer je ostal, dokler ni bil z nova imenovan deželni glavarjem. Od l. 1870. je bil predsednik kmetijske družbe, kjer je razvijal živahno delovanje, kakor tudi je bil predsednik komisiji za pogozdovanje Krasa, morskega kopaljšča v Gradežu itd. Poleg tako obširnega delokroga je bil tudi literarno delaven. Znano je zlasti njegovo delo: Sulle tombe dei patriarchi di Aquileia...

Pokojni Coronini je imel polno naslovov in odlikovanj. Bil je pravi tajni svetnik, Ekscelenca, vitez železne krone prve vrste, imel je več vojaških zaslužnih kolajn, bil je čestitni član gosposke zbornice, itd. potem pa častni član raznih krajev v naši deželi, kakor: Gorica, Kanal, Kobarid, Bolec, Srpenica, Dornberg, Komen, Sežana in še drugih med Slovinci kakor med Lahni, v Št. Petru pa je županoval dolgo vrsto tako vzorno in skrbno, da ga šempeterska občina nikdar ne pozabi.

Pokojni Coronini se je bil oženil 6 let po pričetku svoje vojaške kariere s komteso Selmo Cristalniggovo. Ima tri otroke: Rudolf je namešten pri avstrijskem poslanstvu v Vatikanu v Rimu, Selma in Albert, ki je sodni tajnik v Gorici.

Pogreb bo danes popoludne ob 5.30; obeta biti veličasten tako, kakor se jih je doslej le še malo videlo v naši deželi.

Po raznih hišah v Št. Petru in v Gorici na nekaterih, kakor pri dež. odboru itd. so razobešene žalne zastave.

* * *

Delovanje pokojnega Coroninija delimo na 2 strani, v ono dobrotvorno in človekoljubno v privatnem življenju, in v ono, ko je nastopal kot politik. Pokojnik je bil ljubezniv mož, finih oblik v vsem občevanju, jako prijazen do vsakogar, v osebnih zadevah je šel prositeljem vedno na roko brez ozira na narodnost. Istotako tudi v gospodarskih vprašanjih, radi česar je imel med goriskimi Slovinci veliko čestilcev in ga je mnogo občin volilo svojim častnim občanom. Dober človek je bil kot tak in prav ta dobrota ga je pripravila do tega, da je županoval dolgo vrsto let v priljubljenem mu Št. Petru, kjer si je pridobil srca vseh.

Kot politik je plaval vedno s sistemom, o katerem niti ni treba reči, da je nam neprijazen. Bil je mož vseskozi liberalnega naziranja, narodno enakopravnost je priznaval n a c e l n o, v praksi pa so ga vlekli za seboj valovi sistema in Italijani so imeli manj vedno odločilen upliv. Kot državni poslanec je istotako plaval s sistemom. V irredento ni hotel verovati, in vse je kazalo, da je v tem smislu rabil „zgoraj“ svoj upliv, ki je bil jako velik. Pač pa se mu je zdela nevarna „marea slava“ („Slavische Hochfluth“), katero treba potisniti v ozadje. V marsikaterem, zlasti pa v političnem pogledu, je pokojni Coronini Italijanom koristil neizmerno a tako hodil z njimi tudi v politiki, naperjeni proti nam. Italijani se mu imajo zahvaliti za marsikaj, posebnost pa za glavne stebre njihove ugodne politične pozicije v deželi... V deželni zboru se je Coronini vzdrževal glasovanja, vsled česar je stalo 10 poslancev proti 10, in tako je bila pozicija Slovincem dokaj ugodnejša od sedaj pod Pajerjem, ko jih je vedno 11 proti 10. Dne 3. jan. l. 1899. pa je odstopil kot deželni glavar radi vprašanja o deželnem šolskem zalogu, ker ni hotel priti v navskrižje s svojimi volilci. Takrat je izstopil iz političnega življenja.

Med tem vstane Peter, se obrne k zbranim ter reče:

»Otroci, dvignite svoja srca k našemu Odrašeniku ter darujte mu svoje solze!«

Na to umolkne.

Nakrat se med zbranimi začuje ženski glas, poln žalosti in neizmerné bolesti:

»Jaz sem vdova. Jedinoga sina sem imela, ki me je živel... Vrni mi ga, gospod!«

Zopet nastane tišina. Peter je stal pred temi ljudmi, ki so tu klečali, kot star in onemogel stavec ter se zdel vsem v tem hipu živa slika slabosti in onemoglosti.

Med tem se začuje drugi glas:

»Rabelji so oskrunili moje hčerke in Kristus je to dopustil.«

Na to tretji:

»Ostala sem sama z otroci. Ako še mene zapró, kdo jim dá kruha in vode?«

Četrty glas je klical:

»Lina, katerega se poprej pustili, se znovič ujeli in mučili, gospod.«

Peti glas se oglasi:

»Ko se vrnemo domu, polasté se nas pretorijanci. Ne vem, kam naj se skrijemo.«

»Gorje nam! Kdo nas ohrani?«

In tako se je v tej nočni tišini oglašala jedna tožba ga drugo.

Stari ribič je zaprl oči ter strgal svojo sivo glavo nad to človeško bolečino in bojznijo. In znovič nastane tišina, samo stražniki so potihoma žvižgali pred kolarno.

Vinicij se vzdigne znovič, hotéč prodreti k apostolu ter ga prošiti pomoči, kar se mu zazdi, kakor

bi zagledal pred seboj propast, čije globina mu stisne srce. Kaj bo, ako mu apostol prizna svojo slabost ter mu pritrđi, da je rimski cesar močnejši nego Kristus Nazarenski? Po pomisleku na to se mu od groze najžež lasje na glavi, kajti čutil je, da takrat ne propade samo njegova poslednja nadeja, marveč tudi on sam in njegova Ligija ter njegova vera v Kristusa in sploh vse, za kar je živel, ter ostane samo smrt in noč, brezkončna kakor morje.

Med tem spregovori Peter iz početka s tako tihim glasom, da so ga komaj slišali:

»Moj otroci! Na Golgati sem videl, kako so Boga pribijali na križ. Slišal sem udarce ter videl, kako so križ postavili kvišku, da se nasitijo ljudje s pogledom na smrt Sina človeškega.«

... »In videl sem, kako so mu odprli stran in kako je umrl. In takrat sem, vračajoč se od križa, klical v svoji bolesti, kakor kličete sedaj tudi vi: »Gorje, gorje, Gospod! Ti si Bog, toda čemu si to dopustil, čemu si umrl, čemu mučiš naša srca, ko smo vendar verovali, da pride k nam Tvoje kraljestvo?«

... A On je, naš Gospod in Bog, vstal tretji dan od mrtvih ter prebil med nami, dokler ni v veliki svetlobi odšel v svoje kraljestvo...

In mi smo se, spoznavši svojo malo vero, ojačili v svojih srečih ter sedaj sejemo zrnje Njegovo...«

Na to se obrne proti oni strani, od koder se je začela prva pritožba ter spregovori s krepkim glasom:

»Čemu se pritožujete? Bog sam se ni odtegnil mukam in smrti, in vi hočete, naj vas jaz ubranim? Ljudje male vere! Ali razumete Njegovo nauk, ali vam je On obljubil samo to jedino življenje? On prihaja

k vam ter pravi: »Pojdite za menoj!« On vas dviga k sebi, vi pa se z rokami oprijemljete zemlje, kličóci: »Gospod, reši nas!« Jaz, prah pred Bogom, toda pred vami apostol in namestnik božji, pa vam pravim v imenu Kristusovem: Pred vami ni smrti, marveč življenje, pred vami ni muk, marveč neizrekljivo razkošje, ne solza in joku, marveč petje, ne suženjstva, marveč kraljevanje! Jaz apostol božji pravim tebi, vdova, tvoj sin ne umrè, marveč se rodi k večnemu življenju, kjer boš z njim združena. Tebe, oče, kateremu so rabelji oskrunili nedolžne hčerke, obljubujem, da jih najdeš čistejše nego so lilije na Hebronu! Vam, matere, katere trgajo od otrok, vam, ki izgubite očete, vam, kateri tarnate in se pritožujete, vam, ki boste gledali smrt dragih vam oseb, vam skrbipolnim, nesrečnim, bojazljivim, ki imate umreti za ime Kristusovo, pravim, da se zbudite kakor iz sná k jutranji svetlobi. V imenu Kristusovem naj odpade mrena z vaših očíj in naj se okrepčajo vaša srca!«

Po teh besedah dvigne roki, kakor da jim to zapoveduje, in oni začutijo novo kri v svojih žilah in novo moč v kosteh, kajti pred njimi ni stal slab in izmučen stavec, marveč krepak človek, ki je pobiral njihove duše ter jih dvigal iz prahu in bojznosti.

»Amen!« zakliče nekoliko glasov.

In obraz se mu je spremenil ter žarel v jasni, nadzemljski svetlobi. Glave navzočih so se klanjale pred njim, in ko je umolknil »amen«, je nadaljeval:

»Sedaj sejete v joku, da boste enkrat želi v veselju. Nad zemljo, nad Rimom, nad mestnim obzidjem je Gospod, ki prebiva v vas.

(Dalje pride.)

Zato, kar je dobrega storil, si je ohranil tudi med Slovenci dosti blag spomin, zlasti za vsilge največ lokalnega ali osebnega pomena, in zato naj mirno počiva v slovenski zemlji!

Družini Coroninjevi je došlo vse polno sočalnih brzojavk. Jedna izmed prvih je bila cesarjeva, katero je poslal njegov generalni adjutant graf Paar, dalje ministrskega predsednika Körberja ter obilica drugih. — Pogreb bo naveden civilen, in ne vojaški, kakor se je prvotno mislilo; ker je vse vojaštvo na manevrih.

Smrtna kosa. — Danes teden je umrl g. Vinko Vodopivec, nadučitelj v Grgarju, star 49 let. O njegovem pogrebu smo čobili poročilo (za sobotno številko prepoznano došlo), iz katerega posnemamo, da je imel ranjki lep pogreb, katerega se je udeležila šolska mladina, starašinstvo, okoli 40 učiteljev in učiteljic ter okr. šolski nadzornik.

Pokojni je služboval v Cerknem, Kamnjah, Ročinju, Grgarju, Podgori in končno zopet v Grgarju. Bil je čislán radi svojega mirnega značaja. Zapustil je 6 otrok, med katerimi je eden učitelj, drugi pa je pel dné 19. julija letos novo mašo. Bodi mu blag spomin!

Veselica „Tržaškega Sokola“ ki se je vsrla dne 25. t. m. v Devinu, je vspela prav vsajano. Na poziv bratskega društva je prihitelo okoli 30 Goriskih Sokolov, pevsko društvo „Nabrežina“, „Slovansko pevsko društvo“ in pevsko društvo „Kolo“ iz Trsta poselit vrle Devince, kateri so divno okrasili za ta dan svoj itak lepi Devín. Okolu 5. ure so sprejela društva „Goriškega Sokola“ pod vodstvom staroste dr. Treota. Starosta „Tržaškega Sokola“ dr. Rybář je pozdravil br. Sokole s kratkimi a jedrnatimi besedami, povdarjaje posebno pomen Sokolstva za nas Slovence; zahvalil se je za krasni sprejem v imenu Goricanov starosta dr. Treo, na kar so se društva v lepem redu ob zvokih narodne godbe pozdravljana z burnimi „živio“ klici zbranega občinstva pomikala proti telovadišču na vrtu g. Plesa. Okoli 6. ure je nastopilo 6 tržaških in 6 gorisških Sokolov na drugo, bradlji in v skupinah. Tržačani pod vodstvom br. Berganta, kakor tudi Goričani pod vodstvom br. Schaupa so želi obilo pohvale. Prvi, med katerimi so bili nekateri vže starejši in izurjenjši telovadci, so se posebno odlikovali z različnimi, nam primorskim Slovincem doslej še neznanimi vajami na orodju. Vrlo so občinstvu dopadale skupine Goricanov s palicami.

Druga točka vsporeda je bila petje. Pevska društva so tako častno resila svojo nalogo, da ni bilo mogoče soditi, katero da je najbolje pelo. Posebno pa je ugajal „Venec hrvatskih pesmi“, katerega je pelo „Slov. pevsko društvo iz Trsta“ s spremljevanjem godbe. Po končanem vsporedu se je razvila jako živahna prosta zabava s plesom. Zal, da so se morali Goričani tako kmalu ločiti. Okolu 9. ure so že odkorakali med oduševljenimi „živio“ in „Na zdar“ klici na kolodvor. Ta lep naroden praznik, kateri gotovo ne ostane brez pomena za „oblegani“ Devín, ostane gotovo v trajnem spominu vrlemu občinstvu, ki je od vseh krajev privrelo v prijazni Devín.

O stavki v Nabrežini pišejo „Edinosti“:

Na zahteve delavcev so bile zadnje ponudbe gospodarjev sledeče:

Stav. 1. Stopnice brez profila, spodaj surovo obdelane: trdi kamen K 280; mehak K 260 od metra;

Stav. 2. ravno take, samo ne prostonošeče: trdi kamen K 240, mehak K 220 od metra.

Stav. 17. se je predelala tako, da za uro dela prejme v I. razredu 21 nvt., II. 20, III. 19, IV. 18, V. 17, VI. 16, VII. 15, VIII. 14, IX. 13, X. 12, XI. 11, XII. 10 nvt.

Nočno delo odpade; določilo se je pa, da se v slučaju nujne potrebe more delati tudi po noči, a delodajalec mora brezplačno preskrbeti luči.

Delavski čas traja sledeče:

Od 1. aprila do 31. avgusta: začetek ob 6. uri, pol ure počitka, ob 12. odmor do 2. pop., ob 6. in pol uri zaključek, skupaj 10 ur;

marca in septembra: začetek ob 6. uri, pol ure počitka, ob 12. odmor do 1. in pol, ob 6. zaključek; skupaj 10 ur;

januarja, februarja, oktobra, novembra in decembra: začetek ob 7. uri do 12. odmor do 1. ure, ob 6. zaključek; skupaj 10 ur.

Zasluzek se bo izplačeval vsako soboto ali pa vsako drugo soboto; v zadnjem slučaju je pa delodajalec zavezan plačati delavcem ob sobotah, ko ni izplačevanja, 50 do 80% na račun njih zasluzka. To pa je jedino le, če delavec zahteva.

Konečno je se določeno, da mora vsaki delavec posedovati knjižico, v katero bo delovodja upisoval vsaki kos, ko bo narejen.

Delavni čas v kamenolomu je sledeči: Od 1. aprila do 31. avgusta 10 ur; januarja, februarja, oktobra, novembra in decembra 9 ur; marca in septembra 10 ur.

Plača od ure je sledeča: I. razred 21 nvt., II. 20, III. 19, IV. 18, V. 17, VI. 16, VII. 15, VIII. 14, IX. 13, X. 12, XI. 11, XII. 10.

Drugo je ostalo pri prvi ponudbi. Cenjeni čitatelji lahko razvidijo iz tega, da bi se bili delavci lahko pobotali! Drugi krat bi se se kaj dodalo, a vse naenkrat ni

mogoče. Ker do sedaj še ni nikakega sporazumljenja, se je večina delavcev podala na tuje iskat si dela.

Iz nekdanje žive Nabrežine postati more, ako se uniči jedini vir blagostanja, kamnoseška obrt, najslabša vas na Krasu, kar naj bi resno prevdarili obe nasprotujoči si stranki.

Poskušeni samomor. — V soboto se je hotel vstreliti okoli 25 let stari finančni uradnik Evgen Bizjak. Vstrelil se je v prsi, zadel se sicer v pluća, ali umrl ni. Na licu mesta je bilo videti nekoliko krvi. Nesrečneža, ki si je hotel za drugič skončati življenje, so prepeljali domov na stanovanje. Vzrok poskusu samomora so baje nekake storjene nepravilnosti.

Mesto poštnega odpravnika je razpisano na c. kr. poštne uradu v Dutovljah (III. razred, 4. stopinja), pol. okraj Sezana, proti pogodbi in kavciji 400 K, letna plača 550 K, uradni pavšal 140 K na leto in letni pavšal za slugo 140 K.

Prosnje v teku treh tednov na pošto in brzojavno vodstvo v Trstu.

Tepecologika, pa še kakšna! — Ujeli so se. — Očitati komu, da je nedosleden, ako opravičeno spremeni svoj nazor o kaki reči ali o kakem človeku, je pač neumnost. „Gorica“ se je trudila v svojih zadnjih številkah zopet, da bi dokazala, kako strašno nedosledna sta Gabršček in „Soča“, ki sta spremenila svojo pisavo in svoje naziranje v gotovih pogledih po vsem tem, kar se je pripetilo v zadnjih letih v naši politiki. Na tako bedasto pisavo „Gorice“, ki trpi očitno še na pritisku pasjih dnij, nismo mogli drugače nego da smo odgovorili v šaljivem tonu ter rekli: glejte, glejte, kako je nedosleden ta in ta gospod, ker je pred leti tako in tako govoril itd. Ali ker ni stalo zraven zapisano, da je to satira, niso vedeli drugače grozno „kumštini“ uredniki „Gorice“, kaj je tisto, ter so v ogorčenosti, seveda v sveti, napisali „domačo novico“ pod naslovom „Tepecologika ka-li?“ Tam pravijo tako-le: „Torkova „Soča“ prepeva o tem, kako da razni gospodje, ki stojé zdaj „v nasprotnem taboru“, pred 10 leti niso mogli prehaliti Gabrščka in „Soče“ zaradi velikega preobrata (!) ki da se je izvršil „prav s pomočjo Gabrščka“. — Možič, ki to piše, kaže, da je absolutni kurs tepecologije na Tuma-Gabrščekovi visoki soli, zatorej naj čuje to-le primeru: Pred 10 leti sem hvalil človeka zaradi nekaterih dejanj, katera so bila zares hvale vredna, ne da bi bil slutil, kaj se skrbno potajuje v skritih kotih njegovega srca in obisti. To pa je po 10 letih buknilo na dan in mož je začel slepariti in uganjati različna barabstva, — z jedno besedo: njegovo 10 let skrbno pritajevano notranje je stopilo na površje. Ali sem torej nedosleden, ker ga zdaj več ne hvalim? Ni li to — tepecologika?“

Kako lepo so se ujeli! Da, prav Gabršček je pred 10 leti hvalil človeka radi nekakih dejanj, katera so bila hvale vredna, ne da bi bil slutil, kaj se skrbno potajuje v skritih kotih njegovega srca in obisti. — (Kdo drugi, vprašamo, more tako govoriti, ako ne Gabršček!) Po 10 letih pa je buknilo na dan in mož je začel slepariti in uganjati različna barabstva (Kaka britka istina!) Ali je torej nedosleden, ako ga zdaj več ne hvali? ...

Da, da, napisali so si poglavje o tepecologiki sami sebi! Pa tudi se ni čuditi, ako „možje“ pri „Gorici“, ki je v kratkem času svojega grešnega življenja že šestokrat premenila svojo barvo, da se jo lahko imenuje list kameleonov, postanejo tepcil

Časi jih delajo pa tudi tako konfuzne, da ne vedo več, kaj pišejo. Radi tega si ugovarjajo v eni in isti številki. Le poglejte na drugo stran zadnje „Gorice“ ter primerjajte z gorenjim. Tam namreč pišejo v kontrastu s „Tepecologiko“ tako-le: Kdo naj še kaj veruje takim ljudem in takim listom, ki menjajo svoje nazore kakor kameleon barvo, ki danes grajajo, kar so se včeraj hvalili, s kratka, ki pišejo, kakor jim kaže. Kdo naj se še zmeni zato, ali ga taki listi grajajo ali hvalijo. (No, „Gorica“ naj le bo potolažena, ker današnji dan se skoro nikdo ne zmeni več za to, ako ga graja ali hvali!) Torej vidite: Tam gori grozno ogorčenje, kako da bi se ne smelo spremeniti mnenja o kakem človeku, tu pa vprašanje: Kdo naj še veruje temu, ki piše danes tako, čez čas tako Pa kaj hočete? Od lista, ki je pisan po pravilih tepecologike, ni kaj drugega pričakovati!

Požar v ulici sv. Antona. — Okoli 6¹/₂ v nedeljo zvečer so začeli kričati v ulici sv. Antona: gori, gori. Prihajal je dim iz delavnice in prodajalnice tapetnika Pia Gianni v hiši št. 1. pritično, vsled česar se je dalo sklepati, da notri v delavnici ali v stanovanju gori. Hitro se je nabralo radovednega občinstva od vseh strani, iz lekarne Gironcollijeve v Gosposki ulici pa so telefonirali ognjegascem, kje da je ogenj. Giannija ni bilo doma, tudi njegove žene ne, ključki od delavnice in stanovanja pa so bili shranjeni v bližnji gostilni pri Iv. Miseritu. Gianni je bil pri kolesarskih dirkah v Gradšču. Ko so odprli goreče prostore, se je pokazal ogenj v svojem razviku ter je pretil zlasti stanovanju v prvem nadstropju družine Faningerjeve, odkoder so hitro, kakor so mogli, spravili razno pohištvo, katero je precej poškodovano, ker so isto hitro pehali sem in tje ter metali na dvorišče in na cesto. Ogenj je uničil Gianniju vse reči v kuhinji ter mnogo tapetnega blaga v delavnici poleg kuhinje in

razno pohištvo v sobi, tako da je škode okoli 3000 K. Kako je ogenj nastal, se ne ve, mogoče pa je, da je bil zanešen iz kuhinje, ker se drži celo stanovanje: soba, delavnica in kuhinja vse skupaj. Gianni je prišel na lice mesta, ko je ogenj že storil svoje. —

Tolovajstvo v Gočah. — Včeraj je prišla v Ljubljani kazenska obravnava proti kuratu Ferjančiču in sokrivcem. Traja še danes in jutri. Obtoženci vse t a j é. Klerikalnih prič je kakih 80.

Slovensko stenografsko društvo. — Na podlagi § 25. pravil sklicuje začasni odbor tega društva v Celju ustanovni zbor, v četrtek, dné 29. avgusta, v St. Jur ob juž. žel. v prostorih gostilne Černovšekove. Ob 11. uri prične zborovanje po sledečem dnevnem redu: 1. Poročilo časnega odbora; 2. Volitev društvenega odbora; 3. Predlog o izdajanju strokovnih spisov; 4. Razni nasveti. Opoldne skupen domač obed, (kdor se ga želi udeležiti, naj to naznaní g. Ivanu Kristanu v St. Jurju do 27. t. m.). Po obedu zabava s petjem na vrtu iste gostilne. Na zborovanje priti je dovoljeno stenografom in prijateljem naše umetnosti, ki žele postati člani društva.

Na strokovni obrtno-nadaljevalni šoli za klesarje v Nabrežini začne novo šolsko leto dné 2. septembra t. l. Vpisovanje se vrši vsak dan do 31. t. m. predpoldne. Ta šola je posebne važnosti zlasti za naš Kras, v katerem se nahajajo velike zaloge svetovno znanega kamena. Mnogi si je zholjšal svoje revno stanje z našim kamenjem. Kraševcem se torej posebno priporoča, da dajo svoje sinove izučiti v klesarstvu (kamenarstvu) pri kakem mojstru v Nabrežini. S tem zadobé mladeniči priložnost se v tukajšnji šoli tako izobraziti v svoji stroki, da bodo iz lahka izvrševali vsakršna dela. Brez izobrazbe in dobrega znanja se pa dandanes ne da nič doseči. — Ako se ptujci tukaj izobrazijo in potem z našim kamenom bogatijo, zakaj bi domači tega ne storili?

Zgubljen. — Neki gospod je zgubil cilindrično uru s črnimi platnicami, in sicer sodi, da jo je izgubil na potu z vrta Plesove gostilne v Devinu po noči do kolodvora. Izključeno pa ni, da jo je izgubil tudi v vlaku iz Devina v Gorico, kajti, da je nima, je opazil seže v Gorici. Pošten najditelj je naprosen naznaniti nam svoj naslov ali pa oddati uro v našem upravnistvu.

Droblj. — V Gradežu je bilo v svrhu kopanja po izkazu o obisku tujevc 3436 oseb; to pa proti koncu pret. meseca.

Blizu Sezane je pčičla kača nekega 5-letnega otroka. Zdravilo so ga doma, končno pa je pripeljali v Trač v bolnišnico, kjer so morali otroku roko odrezati. Čemu ne bkoj iskati zdravniške pomoči?!

Listnica. — Nekaterim gg. dopisovalcem: Prosimo potrpljenja. Pride na vrsto.

Razgled po svetu.

Deželnozbornske volitve na Kranjskem. — Klerikalni kandidati za kmetijske občine so: 1. Za okraj ljubljanske okolice: Fran Povše in dr. Ivan Šustersič, državna poslanca v Ljubljani. — 2. Za okraj Kamnik-Brdo: Andrej Mejač, župan in posestnik v Komendi. 3. Za okraj Kranj-Tržič-Loka: deželni glavar Oton pl. Detela in dr. Janko Brejc, kazenski zagovornik v Ljubljani. — 4. Radovljica-Kranjskagora: Josip Pogačnik, državni poslanec v Podnartu. — 5. Postojna-Logatec-Lož-Bistrica-Cirknica: Fran Drobnič, posestnik v Novivasi pri Blokah in dr. Janez Krek, profesor bogoslovja v Ljubljani. — 6. Vipava-Idrija: Franc Habe, posestnik na Gočah. — 7. Novomesto-Kostanjevica-Krško: Josip Dular, posestnik v Jurka vasi pri Novem mestu. 8. Trebnje-Višnja gora-Zužemberk-Mokronog-Litija-Radeče: Fran Kosak, župan in posestnik na Grosupljem; dr. Viljem Schweitzer, odvetniški kandidat v Ljubljani, in dr. Ignacij Žitnik, državni poslanec v Ljubljani. 9. Kočevje-Ribnica-Velike Lašče: Franc Jaklič, učitelj v Dobropoljah, in Primož Pakiž, posestnik v Sodražici. 10. Črnomelj-Metlika: Viljem Pfeifer, državni poslanec in posestnik v Krškem.

Vojni minister Krieghammer baje odstopi v kratkem, kakor zatrjujejo dunajski dobro poučeni politični krogi, ter pride kot vojaški poveljnik v Bosno. Ako se ta odstop obistini, smemo pričakovati velike spremembe v vojni upravi. Vojni minister postane potem najbrže fcm. Waldstätten.

Društvo hrvatskih književnikov v sporazumljenju z „Jugoslavansko akademijo“, „Matico Hrvatsko“ itd. priredi meseca septembra v belem Zagreb-gradu svečano proslavo 400-letnice umetnega hrvatskega pesništva v zvezi s spominsko slavnostjo njegovega osnovevalca Marka Marulića iz Spljeta. Izdajo tudi poseben spis o Maruliću za narod. Slavnost bo prirejena za književnike in omikane sloje, ali tudi za narod, tako bo cela Hrvatska tiste dni slavila zgodovino svojega krasno razvitega pesništva.

Vojna v južni Afriki. — Nasproti proklamaciji lorda Kitchenerja je izdal Delarey drugo proklamacijo, v kateri svari Bure pred Kitchenerjevo ter izjavlja, da se bo boj nadaljeval.

Raznotero. — Iz Newjorka poročajo, da na otokih Barbados in St. Vincent je povzročila zadnje dni huda ura veliko škodo. Uničila je več ladij ter naprav v pristanu v St. Vincentu. — V Trstu je padel s krova

vojne ladje „Arpad“, katero gradijo, v notranjost delavec Toskan ter se močno poškodoval v notranjih organih in si zlomil več reber. — Volitve za češki deželni zbor bodo skoro gotovo 11. za kmečke občine, 12. oktobra za mestne volilne okraje. — Pravijsko, da pojde predsednik francoske republike Loubet prihodnjo zimo v Petrograd, da vrne carju posest na Francoskem. — V Vasi Kis-Jene na Ogerskem je vpepelil požar 26 hiš z žitno in drugo zalogo. — V Belgradu v spodnji trdnjavi je pogorelo veliko poslopje, v katerem je bil vojaški sanitetni oddelek in velik parni mlin. — Ruski čar je izdal ukaz, da se smejo sprejemati brez vsakih ovir v ruske kadetne šole dečki iz Črnogore in Bolgarije. — Pravijsko, da pride tekom tega leta italijanski kralj v Pariz. —

Narodno gospodarstvo.

ORGANIZACIJE KMETIJE.

(Članek izven uredništva.)

(Končec.)

Marsikatera zadruga je zgolj akcijska družba kapitalističnega gospodarenja: Vse mlekarke, kletarske zadruge so to. Ali zadržni duh gojijo. Ščasom uvideva vsakdo, da je le pojedincu dobro, ako se vsem dobro godi ter da so združene moči najmočnejše. Ves svet je zdaj v družtvih in ta napotevajo pot rešitve, katero je imel Sokrat v mislih, ko je mislil na to, da bi se nasprotja združila, harmonija mej interesom posameznega z interesom skupnosti kako dosegla. To harmonijo je imel oče narodnogospodarske vede Adam Smitt v mislih. — In jedna, a važna pot do te harmonije je zadruga na kmetiji. Velika konsumna društva mej delavci industrijskih dežel že danes kupujejo veleposredstva ter dajo na njih po kmetijskih združenih delavcih živila za svoje štacune pridelati. Velikanska moč, ki jo imajo delavci tovarn po svojih fuzinskih združenih, sindikatih ter po združnem konsumu ne more ostati brez učinkov na kmetijo. Počasi pojde že tudi tu. Kmetijo se držijo trdo fevdalne moči v Evropi k tlom. Njeni razvoji so dotlej, kakor smo videli pod I bolj rakovo pot hodili, kakor naprej. Industrijo je skozi stoletja vse podpiralo, industrija je najboljša glava za-ne izrabljala, kmetija ji dajala svoj mozeg, svojo najboljšo kri. Zdaj prihaja tudi kmetiji pomoč, da tudi ona stopi v vrsto sestre industrije.

Seveda bodo zadrugarji teh kmetijskih združenj imeli čedne deleže v prebitkih veleposredstva, iz katerih se bodo zidali lepi prostori za zabavo, za zdravljenje, za invalide dela, za mladino in v svojih hišah si bodo boljše življenje uravnali. Kakor to že zdaj delavci fabrik v razvitejših deželah storijo s sredstvi deležev in rezervnih fondov konsumnih združenj, storé tudi ti kmetijski zadrugarji: ni lahko storé za svojo izobrazbo, za čednejše razveseljevanje. Ne boje jedino veselje, kakor zdaj in prej pijančevanje na zeganju in drugo jutro v spremstvu angeljev sv. Hermandate pot v zapor. Dr. Oppenheimer drzno trdi, da vsa omika nič ni vredna, če ni trdne gmotne podlage in da, kakor hitra je ta dana, začne izobrazba. Ralahine! — Naj-nevednejši kmetijski ljudje, pijanci, grobneži so jo ustvarili in tekom 10 let so bili močje, ki so v vsaki družbi lahko brez sramote nastopali. Nauk, izobrazba je nekaj, ali prva je podlaga v gospodarstvu in samosvet, širši duševni obzor potem pride kmalu.

Gospodarstvo goni samo v to organizacijo kmetije, zato je gotovo, da enkrat pride. Potem začnejo najkrasnejši prazniki, oni zdravih, krepkih, sitih ljudi kmetije, najljubših sinov matere narave.

Gotovo je, da, če se na veleposredstvih začne tako kmetovati in se isto dobro izkaže, tudi srednja, manjša kmetija svoja zemljišča v zadržno last spremeni ter vstopijo tudi ti kmetje v krog zadrzne kmetije. Potem se zamore govoriti o organizmu kmetije in tedaj se izpolnijo zagovornika zadrznega gospodarenja, ki piše: „Ali upanje ni predrzno, da zadruga razmerje konča ali zabrani, v katerem je ekonomska nesamostalnost navadna in socialna reva večini sojena.“

Letno poročilo „Kmetijske zadruge“ v Cerknem, Primorsko, za IV. upravno leto 1900., (začetek 1. oktobra 1897.)

Poročilo:

Zadruga je član „Gospodarske zveze“ v Ljubljani. — V računskem letu je pristopilo 69 zadrznikov s 69 deleži, izstopilo pa 33 zadrznikov s 33 deleži in steje zadruga s sklepom računskega leta 191 članov s 175 deleži, na koje se je vplačalo v znesku K 3.005-64. Denarni promet v računskem letu je bil naslednji:

prejemkov	K 41.728-28
izdatkov	41.528-28
Skupaj	K 83.256-56

Cistega dobička je K 3.446-59, ki se dene v rezervni zaklad. Rezervni zaklad znaša konec leta 1900 K 4.121-75.

Denarni promet.

Prejemki:	kron
Blagajniški preostanek l. 1899.	112-96
Vplačani deleži	463—
Vpisnina	56—
Vzdigajeni naloženi denar	1.383-33
Prejemki za blago	36.712-49
Popust	2.356-10
Prispevek za delavca	644-40
Skupaj	K 41.728-28

Izdatki:	kron
Izplačani deleži	137—
Vrnjeno izposojilo	3.600—
Naloženi denar	4.109.39
Izdatki za blago	27.297.56
Voznina	1.639.21
Inventar	1.771.40
Upravni stroški	552.28
Postnina	229.74
Plače	1.821.50
Popust	60.52
Za les zabojev	213.90
Najemščina	96.02
Gotovina konec leta 1900.	199.76
Skupaj	K 41.728.28

Konto sgube in dobička.	kron
Debet (Zguba):	
Voznina	1.639.21
Odpis inventarja	330.38
Upravni stroški	552.28
Postnina	229.74
Plača	1.821.50
Za les zabojev	213.90
Najemščina	96.02
Obresti od izposojil	165.44
Čisti dobiček	3.495.06
Skupaj	K 8.495.06

Dobiček (Kredit)	kron
Kosmati dobiček pri blagu	7.772.56
Vpisnina	56—
Obresti od naloženega denarja	22.10
Prispevek za delavca	644.40
Skupaj	K 8.495.06

Bilanca.	kron
Imetje (Aktiva):	
Naložen denar pri drugih zavodih	2.892.06
Obresti od naloženega denarja	56.30
Vrednost blaga	1.325.21
Terjatve na blagu pri združnikih	784.96
Terjatve na blagu pri nezadržnikih	5.740.79
Vrednost inventarja	2.973.42
Gotovina konec leta 1900.	199.76
Skupaj	K 13.972.50

Dolgovi (Pasiva):	kron
Deleži	3.005.64
Izposojila	1.540—
Dolg na blagu združnikom	1.970.07
„ nezadržnikom	420.62
„ popustu	2.295.58
„ % od izposojil	618.84
Rezervni sklad	675.16
Čisti dobiček	3.446.59
Skupaj	K 13.972.50

Račun rezervnega fonda.	kron
Rezervni fond koncem l. 1899.	675.16
Pripis od čistega dobička l. 1900.	3.446.59
Skupaj	K 4.121.75

Anton Sedej, načelnik.
 And. Kopal, Peter Bevk, Ant. Kosmač, Fr. Tavčar, Filip Peternehlj, V. Magajne, F. Močnik, J. Peternehlj, Ant. Bevk, odborniki.
 Iv. Nep. Muravec, I. Erzen, I. Hadalu, Franc Pirih, Mart. Mažgon, računski pregledovalci (nadzorstvo.)

Sode iz hrastovega lesa
 male od 56 litrov do 50 hektolitrov popolnoma v dobrem stanu ima na prodaj **Peter Birsa**, gostilničar v Gorici, Corte Caraveggia.

„Oliva“
 društvo absolventov trgovske akademije v Kraljevem Gradu priporoča brezplačno pričetni pouk za trgovsko, bančno in komptorno poslovanje. Poizvedbe in vprašanja pod naslovom: „Oliva“ — Kraljevi Gradec.

Št. 919.

Razpis natečaja.

Na Grahovem pri Tolminu se bode zidalo novo poslopje za enorazredno ljudsko šolo.
 Troški so proračunjeni na približno 18.000 K. Načrti in podrobni proračun troškov so razpoloženi pri podpisnem uradu ob uradnih urah pričeni s 1. septembrom t. l.

Ponudbe, katere naj se primerno naslovijo in katerim naj se priloži varščino v znesku 5% (t. j. 900 K), ponudbene svote, določijo naj se najkasneje do vstevši 8. septembra t. l. podpisnemu uradu.
 Dražba se vrši dne 9. septembra 1901. ob 10. uri predpoldne pri podpisnem uradu.

G. kr. okrajni šolski svet
 v Tolminu, 11. avgusta 1901.
 Predsednik: **Prinzig.**

Posestvo na prodaj!

In sicer: hiša z vsemi gospodarskimi poslopi, vinogradi, njive, travniki in nekaj gozda. Vse blizu Gorice. Proda se tudi posamezno. Plačilo po pogodbi.
 — Več se izve pri Janezu Čubeju, čevljarju na Ajševici.

Trgov.-obrtna registrovana zadruga z neomejenim jamstvom.

V GORICI, Sementiška ul. št. 1., I. nadst.

Obretnuje hranilne vloge, stalne, ki se nalože za najmanj jedno leto po 5%, navadne po 4 1/2% in vloge na Conto-current po 3-60%. Sprejema hranilne knjižice drugih zavodov brez izgube obresti ter izdaja v zameno lastne. Rentni davek plačuje zadruga sama.

Daje posojila na poroštvo ali zastavo na 5-letno odplačevanje v tedenskih ali mesečnih obrokih, proti vknjižbi varščine na 10-letno odplačevanje, v tekočem računu po dogovoru.

Sprejema združnike, ki vplačujejo delež po 300 kron po 1 krono na teden, ali daljših obrokih po dogovoru. Deleži se obrestujejo po 6-15%.

Vplacovanje se vrši osebno ali potom položnic na čekovni račun št. 842.366.

Uradne ure: od 9—12 dopoldne in od 3—4 popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9—12. dopoldne.

Veliki prazni sodovi iz Srbije

iz hrastovega lesa z železnimi obroči, od 2, 7, 20, 30 do 70 hektolitrov, 6-7 cm debelosti v glavi, v popolnoma dobrem stanu, so na prodaj, kakor tudi kadi različnih velikosti. Natančneje se izve pri gosp. **L. Sternu**, na Franc-Josipovi cesti št. 9.

„Goriška tiskarna“

A. GABRŠČEK
 v Gorici, Gosposka ulica 11

Izdaja sledeče časopise:
 „Soča“ pol. časopis; izhaja 3-krat v tednu: torek, četrtek, sobota. — Letna naročnina kron 13.20.
 „Primorec“ pol. časopis; izhaja vsaki petek. — Letna naročnina kron 3.20. — Najbolj razširjen slov. list v deželi.

„Slov. knjižnica“ Ispostov. list; izhaja mesečno. Letna naročnina kron 3.60. — Dosele izšlo 101 snopičev. S snopičem 94. smo začeli izdajati sloveči Tolstojev roman „Vstajenje“, kateri je končal s snop. 101.

Sprejema tudi naročila za tisek vsakovrstnih tiskovin kakor:
 Vabila k veselicam, trgovske račune in zavitke ter listovni papir s tiskano, raznovrstne posetke z zavitki v elegantnih škatljah, poročila in zaročna naznanila, osmrtnice itd.
 Solam in župarstvom priporoča **velike zalogo izdelanih tiskovin.**

Pred kratkim so izšle sledeče knjige:

„MARCO VISCONTI“, ital. spisal TOMMASO GROSSI; cena s poštnino vred kron 2.60.

„ODISEJA“ II. izdaja; s poštnino vred kron 1.40.

„VENEC SLOV. POVESTIJ“ I. in II. knjiga à kron 1.20; III. in IV. knjiga s poštnino vred à kron 1.30.

„SALONSKA KNJIŽNICA“ I. knjiga: „O to ženski“ Spisal FRAN GOVÉKAR; cena s poštnino vred kron 2.20; II. knjiga: „Hamlet“ Prevel J. CANKAR; cena s poštnino vred kron 1.60; III. knjiga: „Ruska antologija“, zbrala I. VEFEL in A. ASKERC. Str. 468. Cena po pošti K 2. 0.

Zaključite cenik naših izdaj, katerega pošljamo zaštopljeno!

Dobre ure in po ceni!

s 3-letnim pisemnim jamstvom razpoložljiva na zasebnike
Hanns Konrad,
 tovarna ur ter izvoz zlatinice Most (Čelako).
 Dobra ura Rem. iz niklja fl. 3.75; srebrna ura Rem. fl. 5.80; srebrna veržica fl. 1.20; budilnik iz niklja fl. 1.95.
 Tvrška je odlikovana s c. kr. orlom; ima zlate in srebrne svetilje iz razstav ter tisoče priznanih pisem. — Ilustrovan cenik zastoj!

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.
 Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

priporoča
pristnabela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, briskih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.
Cene zmerne. Postrežba poštena.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka **E. Riessner, v Nunski ulici 3,** (nasproti nunski cerkvi)

priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu svojo lastno izdelovalnico umetnih cvetic za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih vencev, za mrtvaške potrebe, voščene sveče itd. vse po zmerni ceni. Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svojo tiskarno črk na perilo.

Rihard Brass
 Gorica

zaloga vin in špirta na debelo.
 Ulica Vetturini št. 11.

Domača, istrska in dalmatinska vina ter žganja prve vrste po nizkih cenah.

„Krojaška zadruga“
 vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici.
 Gosposka ulica št. 7.
Velika zaloga manufakturnega blaga.
 Priporoča cenj. odjemalcem svoje v obširni izbiri dospelo novo sveže blagó za jesensko in zimsko dobo, za ženske in moške; vsakovrstna sukna, kot: Loden, Chevlot, Kammgarn i. dr.
 Krasna izbira volnenin, forštajnov (porhet), »Lawn Tennis« i. dr. za ženske obleke.
 Priporoča izborna perilo, bombažasto in cvrtnasto, katero prejema iz prvih slezkih tovarn; med temi ima tudi preproge, namizne prte, zavese, žepne rute, bombažaste in cvrtnaste, blago za blazine, plahte, kovtve, žamet in pliš v vseh barvah; prtenino, ogrinalke itd. Lepo perilo za moške in sicer: srajce, ovratnike, zapestnice, prsnike, ovratnice, nogovice, Jäger-srajce, za hribolazce itd. itd.
Vse po najnižjih in zadnjih cenah brez pogajanja.
 Na željo se pošlje tudi uzorce, poštnine proste.

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)
 Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem in založnikom pohištva, da ima **veliko zalogo** **veliko zalogo** **izgotovljenega pohištva vseh slogov** v Solkapu pri Gorici. v Solkanu pri Gorici.
 Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanjo trgovino pohištva tvrdke **Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza vecchia št. 1,** katero bomo vodili pod enakim imenom.
 Kar ni v zalogi, se izvrši točno po naročilu v najkrajšem času.
 Cene zmerne.
 Delo je lično ter dobro osušeno.

Prva slovenska trgovina z železjem v Gorici
Konjedic & Zajec
 (prej G. Darbo)
 pred nadškofijo št. 5. Podružnica konec Raštela št. 2.
 Zaloga v ulici Morelli št. 12, v Gosposki ulici št. 7. v posojilnični hiši.
 Priporoča po najnižjih cenah svojo bogato zalogo najboljšega štajarskega železa, železne, cinkaste, pocinjene in medene ploščevine, orodja za razne obrti in pohištva, šteditina ognjišča, peči, cevi in predpečnike, nagrobne križe.
 Vsakovrstne okove za pohištvo in stavbo. Prevzemata vse naročbe za vsakovrstne stavbe in druga podjetja.
 Glavna zaloga za Gorico in okolico izdelkov c. kr. privilegovanih livarn.
 Pripoznano najboljših patentovanih kotlov gosp. Nussbaum-a v Ajdovščini po tovarniških cenah.
 Edina zaloga najboljšega koroškega Acalon in Brescian-jekla.
 Zaloga Portland in Roman-Cementa, žametjskih strojev iz prvih tovarn. Kupujeta staro železje in kovine po najvišji dnevni ceni.